پـــــرۆژەی ســــــنوردارکردنی چەکداری!.. عوسمانی حاجی مارف

عەلی زەیدی جەخت لەسەر پابەندبونی خۆی بە پڕۆژەی بەرتەسکردنەوەی چەک لە دەرەوەی پێکهاتەی حکومەتدا دەکات، بەو مانایەی دەیەوێت ببێت هەنگاوێکە و ڕەنگدانەوەی ئیرادەی حکومەتە بۆ بەهێزکردنی دەسەڵاتی دامەزراوە ئەمنی و یاسایەکان، بەڵام ئاشکرایە لە دۆخی سیاسی ئێستای عێراق و دەخالەتی ئێران لە عێراقدا، ئەم ئاراستەیە بە سـنوردارکردنی چەکـداری ڕوبەڕوی ئاسـتەنگی و تەحەدای جـدی و بەرچاو دەبێتەوە، هەرئەوەی کە دەبینین بەشێکی زۆری میلیشیاکانی لایەنگری ئێران ڕەتی دەکەنەوە دەستبەرداری چەکەکانیان بن، تەنانەت هەندێک لە فراکسیۆنەکانی چوارچێوەی هەماهەنگی هەڕەشەیان کردووە کە ئەگەر ئەم ڕێبـــازە جێبەجێ بکرێـــت، لە هاوپەیمـــانی شیعە دەکشێنەوە.

گوتاری زەیدی لەبارەی چەکداماڵێنی هێزە میلیشیاکانەوە گوایە ئەولەییەتێکە ناتوانرێت دوابخرێت، بەمەش دەرگای بەڕووی شەڕێکدا کـــردۆتەوە، کە لە جێبەجێکردنیـــدا ئەگەری هەیە ببێتە دۆخێکـــی نالەبارتر. هەر دوای چەند ڕۆژێک، لەلایەن کەتایبی حزبوڵڵا وە لە عێراق وەڵام بە زەیدی درایەوە، کە دەڵێن ئەو چەکداریە ئەرکێکی بە کۆمەڵ و جیهادیە، ئەو کەسانەی هەڵیانبژاردوە و خۆیان رێکخستووە، وازی لێناهێنن. ئەمەش ئاماژەیەکی ڕوونە بە ڕەتکردنەوەی هەوڵەکانی حکـومەتی زەیـدی لە هەوڵیـدا بۆ کۆنترۆڵکردنـی بڵـاوبونەوەی چەک. لەکاتێکدا کەتایبی حزبوڵڵا دەوڵەتێکیان دەوێت هێزی چەکداری سەربەخۆ قەبوڵ بکات.

ئەو هێزانەی لە چوارچێوەی هەماهەنگیدا عەلی زەیدیان گەیاندە سەرۆکایەتی، هەندێک پشتیوانی بە پرۆژەکانی قەبوڵ دەکەن. بەڵام ئەم پشتگیریە مەرجدارە و پڕە لە ڕەخنەی نەوتراو، چونکە هەندێک لە گروپەکـــان خـــاوەنی بـــاڵی چەکـــدارین کە ســـەرچاوەی دەســـەڵاتی موزایەدەکردنیـــان پێکـــدەهێنێت، واتە لەگەڵ هەر راگەیانـــدنی پشتیوانیەکیان بۆ پرۆژەکە، تەنها لەبەر ئەوەیە نایانەوێت ببێتە ململانێ و کێشەیەک کە پێشوەختە دەزانن ئاکامەکەی دۆراندنە، بۆیە هەوڵئەدەن ژێربەژێر بەر بەخودی پرۆژەکە بگرن.

لەلایەکی دیکەوە لیواکانی سەید شوهەدا هەڵوێستێک دەپارێزن کە هەر جۆرە گفتوگۆیەک لەسەر ئەو پرسە ڕەتدەکەنەوە، ئەوان جەخت لەوە دەکەنەوە کە هەڵوێستیان سەبارەت بە تەسلیم نەکردنی چەکەکان پتەو

و نەگۆڕێ. کەتایبی حزبوڵڵا لەوە زیاتر دەڕوات و پرسی چەک بە نیگەرانییەکانی ئەمنی ناوچەکە دەبەستێتەوە، پێداگری لەسەر ئەوە دەکات کە تا ئەوکاتەی هێزە بیانییەکان لە هەرێمی کوردستان جێگیرکراون وەک بەشێک لە هاوپەیمانی نێودەوڵەتی بە سەرۆکایەتی ئەمریکا، ئامادەنین گفتوگۆ لەسەر چەکەکانیان بکەن.
هەرچەندە پڕۆژەی سنووردارکردنی چەک پاڵپشتییەکی سیاسیشی هەیە لەنێو خودی هێزە میلیشیاکانیشدا وەک موقتەدا سەدر، بەڵام جێبەجێکردنی کردەیی و ئاسان نییە و زیاتر بە سیناریۆ دەچێت تا جدی بون بێت لە جێبەجێکردنی پرۆژەکە، چونکە هێشتا بەربەستەکانی پەیوەست بە هەڵوێستی هەندێک کوتلە چەکدارەکان ڕەتی دەکەنەوە چەکەکانیان ڕادەست بکەن و نایانەوێت تێکەڵ بە دامەزراوە فەرمییەکانی حکومەت بکرێن.
لەنێو ئەو میلیشیایانەدا لیواکانی حزبوڵای عێراق و بزووتنەوەی نوجەبا لە بۆنە جیاوازەکاندا بەئاشکرا دووپاتی دەکەنەوە کە چەکەکانیان چەکی “بەرگرییە” دەڵێن تا بونی سەربازی ئەمریکی لەسەر خاکی عێراق دەمێننەوە، چەکەکانیان رادەست ناکەن، هەڵبەتە ئاشکرایە کە دوای ئەوەش هەر رادەستی ناکەن!، ئەم هەڵوێستە جیاوازییەکی بنەڕەتی لە بەرامبەر هەوڵی عەلی زەیدیدا ئاشکرا دەکات، کە سنووردارکردنی چەک بە ئەرک و پێداویستییەک دەخاتەڕوو کە گوایە بە دامەزراندنی دەوڵەتە، بەڵام دیدگا و ئاراستەی هەندێک لایەن، ئایندەی چەکەکانیان بە ڕەچاوکردنی ناوچەیی و ئەمنییەوە دەبەستنەوە کە سنوورەکانی عێراق تێدەپەڕێنن.
پێدەچێت پرسی کۆنترۆڵکردنی چەک بووبێتە تاقیکردنەوەی ڕاستەقینەی توانای حکومەت بۆ بەرجەستەکردنەوەی دەسەڵاتی خۆی، بەتایبەتی کە حکومەتە یەک لەدوای یەکەکان لەماوەی چەند ساڵی ڕابردوودا دروشمی هاوشێوەیان بەرزکردۆتەوە، بەڵام ڕووبەڕووی ئاستەنگی سیاسی و ئەمنی بونەتەوە، کە ڕێگری لە جێبەجێکرنی ئەو ئاراستەیە کردوە. هەڵبەتە ئێستا تارادەیەک دۆخەکە بەجۆرێک جیاوازە، بەتایبەتی کە دۆخی دوای شەری چل رۆژەی ئەمریکا و ئێرانە، فرسەتی داوە بەزەیدی مراوەغەیەک لەوبارەیەوە بکات.
گومانی تیا نییە سەرنەکەوتنی پڕۆژەی کۆنترۆڵکردنی چەک پەیوەستە بە دۆخی سیاسی عێراق و پێکهاتەی حکومەت لەسەرەتاوە بەتایبەتی باڵادەستی ئێران بەسەر عێراقدا و دەخالەتی بەردەوامی لە پێکهێنانی حکومەتەکاندا، لە هەمانکاتدا چۆنییەتی پەیوەندی نێوان دەوڵەت و کوتلە چەکدارەکان و هاوسەنگی سیاسی لەناو خودی گروپە شیعەکاندا.
لەکاتێکدا حکومەتەکان وەهایان نیشانداوە بەو رێگایەدا دەرۆن

کۆنترۆڵی چەکداری دەکەن و نەیانتوانیوە جێبەجێی بکەن، کێشەکە ئەوەیە کە خودی ئەو هێزە میلیشیایانە هەمیشە بەشێک بون لە پێکهێنانی حکومەتەکان، لەلایەکی تریشەوە کۆماری ئیسلامی لەرێگەی هێزەکانی پاشکۆی خۆی وەک هێزی میلیشیا دەوری سەرەکیان دیوە لە رەواجدان بە بونی هێزی چەکداری لەدەرەوەی دەزگاکانی حکومەتی عێراقدا، بەتایبەتی لە پێکهێنانی هێزەکانی حەشدی شەعبیدا کە بۆت□وزەی دەسەڵاتی شیعە، ئیستاش جگە لە دۆخێ دوای راگرتنی شەری ئەمریکا و ئێران، چۆنیەتی پێکهێنانی حکومەتی عێراق ئاڵوگۆری بەسەردا نەهاتووە، بەو مانایەی هێزەکانی چوارچێوەی هەماهەنگئ کە رۆڵی سەرەکی لە پێکهێنانی حکومەتی عێراقدا دەبینین و ئێران هاوپەیمان و پشتیوانیانە، دوای ئەو شەرەش لە شوێنی خۆیاندا ماون.

حکومەتێک لە عێراقدا لەسەر بنەمای بەشبەشێنە و رێکەوتنی نێوان هێزە تائیفی و ئیسلامی و نەتەوەپەرستی پێکدەهێنرێت و جەختی لەسەرکراوەتەوە، ئاشکرایە کە حەشدی شەعبی پایەیەکە بۆ هێزە شیعەکان و ئێران، رۆشنە کە دەستبەرداری نابن، بۆیە عەلی زەیدەیش بە هەمان پرۆسەی بنبەستی حکومەتەکانی پێش خۆی هەنگاو دەنێت و لە هاوسەنگی نێوان پێداویستییەکانی ئاسایش و سەقامگیری و ئایندەی دەسەڵاتی سیاسی لە عێراقدا دەرگیرد□ بێت، لە هەمانکاتدا لە دۆخێکی ئاڵۆزتری ناوچەکە و عێراقدا مامەڵە دەکات.

پرسی کۆنترۆڵکردنی چەک تاقیکردنەوەی پێشوەختەیە بۆ حکومەتەکەی ئەلزەیدی، ئەمەش لەبەر ئەوە نیە کە تاکە پرس یان زەقترین پرسە لە کارنامەی عێراقدا، بەڵکو لەبەر ئەوەیە کە ئەو پرسەیە کە بە ڕوونی ئاشکرای دەکات کە ئایا دەوڵەت بە پرەنسیپی دامەزراوەیی و دەزگا فەرمیەکان بەڕێوەدەچێت یان بەپێی لۆژیکی بەردەوامی بەشبەشینە و هێزی میلیشیا و دابەشکردنی دەسەڵات بەردەوام دەبێت لە کارکردندا. پرۆسەی شکستهێنانی زەیدی لەسەر ئەم پرسە نەک هەر خەسارەیەکی سیاسیە بۆ حکومەتەکەی، بەڵکو بازنەی ئەو قەیرانانە بەرهەم دەهێنێتەوە کە عێراقی گرتۆتەوە، هەروەها ئەو هاوکێشەیە لاوازتر دەردەکەوێت کە بانگەشەی زاڵبونی یاسا و دەستور دەکات!.

ساڵانێکە عێراق لە ناوچەیەکی خۆڵەمێشیدا ماوەتەوە لەنێوان دوو وەڵامدا، هەر سەرۆکوەزیرانێک بەڵێنی ئەوە دەدات کە ئەم بوارە دیاری بکات و چارەسەری بکات بەڵام کە پۆستەکەی بەجێدەهێڵێت هێشتا ئەو پرسە لە شوێنی خۆیدایە. هاوکات ئەلزەیدی بەردەوامە لە هەوڵەکانی بۆ چارەسەرکردنی ئەم پرسە ئاڵۆزە بە ئامادەکاری بۆ کۆبونەوەیەکی فراوان لەگەڵ سەرکردە ئەمنیەکان و نوێنەرانی ئەو میلیشیایانە کە ئامادەیی خۆیان بۆ ڕادەستکردنی چەکەکانیان بە دەوڵەت ڕاگەیاندوو.

لەلایەکی تریشەوە ئەوەی سەرنجراکێشە، ئەو هێزانەی کە بڕیارە پشتگیری سیاسی لەم پرۆژەیەدا پێشکەش بە حکومەت بکەن، هەمان ئەو هێزانەن کە خاوەنی هێزی میلیشیان و حکومەت داوایان لێدەکات دەستبەرداری چەکەکانیان بن، ئەمەش ناکۆکی جێبەجێکردنی پرۆژەکە نیشان ئەدات، چونکە گەر لەباری عەملی و واقعیەوە کارێکی لەو چەشنە ئەنجام بدرێت، مانای کۆتایی دەسەڵاتی چوارچێوەی هەماهەنگی و دەخالەتی ئێرانە، بۆیە هەوڵەکانی چونە ناو پرۆسەی ئەم پرۆژەیە زیاتر بە سیناریۆ دەچێت، تا ئەوەی پێشبینی بکرێت لەسەرەوە ئاڵوگۆڕ لە حکومەتی عێراقدا بکرێت، یان هەوڵێکی بێهودەیە وناکرێت.

ئاڵوگر لە حکومەتی عێراقدا پێش هەموو شتی دەبێت راماڵین و پاکردنەوەی ئەو هێزانە بێت کە لەسەر بنەمای تائیفی و ئیسلامی و نەتەوە پەرستە و حکومەتی بەشبەشێنە و هاوسەنگی هێزەکانیان و بە رێکەوتن حکومەت پێکدەهێنن، تاڵانی دەکەن و دەستکەوتەکان دابەش دەکەن.

گەر بگەڕێینەوە بۆ ڕێڕەوی حکومەتەکانی عێراق لە ساڵی ٢٠٠٣ەوە، هەموو سەرۆک وەزیرانێک نیازی خۆی ڕاگەیاندووە لە بەرامبەر ڕێکخستنی بڵاوبونەوەی چەک لە دەرەوەی دامەزراوە فەرمییەکاندا، لە کۆتاییدا بەناچاری خۆیان دیوەتەوە کە لە پەراوێزی پرسەکەدا دانوستان دەکەن. مالیکی وەک ئامرازێکی تایبەت دەزگای بەرەنگاربونەوەی تیرۆری دامەزراند، عەبادی دوای شکستی داعش هەوڵیدا هێزەکانی حەشدی شەعبی ڕێکبخاتەوە، کازمی بە ڕوونی پڕۆژەیەکی بۆ سنووردارکردنی چەک ڕاگەیاند، تەنها لەبەر ئەوەی ڕوبەڕوی هێرشی موشەکی دەبێتەوە.

داینامیکی دەسەڵات لەناو دامەزراوەی سیاسی شیعەدا، کە دەسەڵات و رکابەری لە بەرژەوەندیدا پێش عەلی زەیدی و دوای ئەلزەیدی بوونیان هەیە، جگە لەوەش پەیوەندی لەگەڵ ئێران کە پەیوەندیی دامەزراوەیی نزیک لەگەڵ ژمارەیەکی زۆر لە گروپە چەکدارەکاندا دەپارێزێت، ڕەهەندێکی ناوچەییە کە بەردەوام دۆخی ناوخۆی عێراق ئاڵۆز دەکات.

ئەوەی شایانی باسە، لە ماددەی نۆی دەستووری عێراقدا بەڕاشکاوی باس لەوە دەکات کە پێکهێنانی میلیشیای چەکدار لە دەرەوەی چوارچێوەی دەزگا حکومییەکان قەدەغەیە. زەیدی دوای کاریگەری جەنگی ئەمریکا و ئێران لەسەر عێراق و ناوچەکە، دەیەوێت هاوسەنگیەک لە ململانێی ئەمریکا و ئێران لەسەر عێراق رابگرێت، بۆ ئەمەش هەوڵئەدات بەو ماددە دەستورییە پرۆژەکەی جێبەجێ بکات، بەڵام واقیعی عێراق جیاوازە لە چوارچێوەیەکی تردا بەرێوەدەچێت و بە شێوەیەکی جیاواز کاردەکات، دەستور کاری پێناکرێت، بۆیە رێرەوەی زەیدی

لەوانەی پێش خۆی باشتر نا بێت.

دوا هەناسەکانی پاییز. شیعری ئیلهام موڕادی

شەقامێ نەماوە قانگ نەدرا بێ بەبۆنی جگەرە
دووبارە دەکرێتەوە وەک زخمێکی کۆن
هەموو ڕۆژێ
گوڵێکمان نەماوە ک□ ب□□نی باروود نەیپڕژاندبێ بەسەریا
گەشەیان کردووە گوڵەکانمان لە باخچەی ئازارا
دەرلەرزن بەدەنگی تەقەمەنی چڵەکان
نەماوە بارانێ نەیباراندبێ بەسەر دڵتەنگییەکانمانا
دەنووسێتەوە هەر دڵ□ پەچیرۆکێک
گریانمان شکست
هەوری کام ئاسمان نەبێ ئاشنای ئازارمان
بەدوامانا دەکەون هەوری ڕەش
لێکمان جیاناکاتەوە
تەنیایی
بەباڵامانا ه□□چ□
باڵندەیەکی ڕەشی قاوغە
لەسەر شانمان
نافڕێ
وەکو سێبەرێ لە تاریکیمانا
بێدەنگ، مردوو
داگیری دەکات هەموو گۆشەیەکی ژیانمان
دوا هەناسەکانی پاییز.
بەخێرایی دادەمرکێتەوە مۆسیقای پەژارە
بۆ شارێکی لەناوچوو سەمفۆنیایەکی زریانە
نغرۆمان دەکا لە غوربەت
نغرۆیەکی بێدەنگ لە دڵی شەوان
لەناو زمانێکدا کە تێیدا نامان نا بێت
لەخۆیا گووشیون خۆشی□کانم ئەم شارە

کلیلەکەی لەدەستداوە وەک خەزێنەیەک لە بیرمەتێکی داخراودا
لە فنجانی فاڵی ئەم وەرزە
ڕێگاکان دەبەن بێوچان پیاوێک و پەڕاوە
نەیانزانی بۆ کوێ دەڕۆن وەک ڕێوانبێژانێک
دوور دوور دەردەکەون بەدەگمەن
ون دەبێ هەنگاوەکانیان لەسەر بەفر
وەکو یادەوەرییەکانمان
سەرماوەز تا بەفرانبار
بە شوێنێکی نادیار ڕێگایەکی درێژ
لە سەرمادا بەرەو سەرمایەکی قووڵتر
خەیاڵێکی ڕووتە
وەکو دارێک لە زستانا
کە چیتر بەهاری چاوەڕێناکات

سنە
ئیلهام موڵادی

پەنابەران و کۆچبەرانی بەشێکن لە بزوتنەوەی کرێکاری و مرۆڤدۆستی بەدژی راسیزم و فاشیزم لە بەریتانیا!

بەدوای رووداوی ناخ هەژێنی شەوی دوو شەممەی رابردو ٨ی حوزەیران، هێرشی کەسێکی سودانی بەناوی Hadi Alodid ٣٠ ساڵ، بەچەقۆ بەسەر کەسێک بە ناوی Stephen Ogilvie ٤٤ ساڵ، لە شاری بەلفاستی ئێرلەندای باکورو گەورەکردنی ئەم رووداوە لەلایەن میدیای دەستەڕاستی بۆرژوازیەوە، زۆرێک لە ناوچەکانی ئێرلەنداو بەتایبەت بەلفاست بووە شوێنی ئاژاوەچێتی و هێرشی فراوانی راسیزم و فاشیزم بەسەر پەنابەران و کۆچبەران و خەڵکی بیانی بەگشتی و سوتاندنی ماڵ و دوکان و سەیارە و ئاوارەبوونی سەدان کەس لە شوێن و جێگای

خۆیان.
لەبەرامبەر ئەم هێرشە دژە مرۆییەی راسیزم و فاشیزمدا، نەک تەنیا هێرشە بەسەر خەڵکی بیانی لە بەریتانیا، بەڵکو هێرشە بەسەر مەدەنییەت و مرۆڤایەتی و بەرەی ئازادیخوازی و مرۆڤدۆستی، بەجیا لەوەی خەڵکی مرۆڤدۆستی سەراسەری بەریتانیا لەپاڵ خەڵکی بیانیدان وەستان و بەتایبەت لە بەلفاست و گلاسکۆدا رژانە سەرشەقامەکان بۆ بەرگری لە خەڵکی بیانی، دوێنێ ١٣ی حوزەیران لەژێر ناوی: یەکێتی: دژە نژادپەرستی و دژە فاشیزم، هەزاران کەس شەقامەکانی دەوروبەری هۆڵی شارەوانی بەلفاستیان بەناڕەزایەتییەکی گەورەوە دەورەدا و دەیانوت:
کاتێک هێرشی بەکۆمەڵ راسیستی و فاشیستی دەکرێت بەسەر هاوڕێ و دراوسێکان، ئەوە خەڵکی کرێکاران، ئەوە یەکێتییەکانی کرێکاران، ئەندامانی یەکێتییە پیشەییەکان، چالاکوانانی کۆمەڵایەتی و کەمپەینەکانی هاوپشتی و مرۆڤدۆستانن، کە پێکەوە وەستاوین و بەرگریان لێدەکەین، ئەو هێرشانە نژادپەرستانەیە و بۆ دابەشکردنی ریزەکانی خەڵکە لە بەریتانیادا.
هاوکات ئەم ریزە ناڕەزایەتییە مرۆڤدۆستییەیە هەر دوێنێ بە ناڕەزایەتییەکی گەورەی دژە ڕەگەزپەرستی لە شاری گلاسکۆ لەلایەن ڕێکخراوی: وەستانەوە بەرامبەر ڕەگەزپەرستی سکۆتلەندا ڕێکخرابوو هاتنە سەر شەقامەکان. ئەم هێزو بزوتنەوە دژە راسیزم و فاشیزمە، لە چەندین مانگی رابردوودا، چەندین جار بە دەیان و سەدان هەزارکەسی رژانە سەر شەقامەکان و لەپاڵ خەڵکی بیانی بە پەنابەران و کۆچبەران وەستان و بەرگریان کردو وتیان: شەقامەکان هی ئێمەیەو هەموو بیانییەکان بەخێر بێن بۆ بەریتانیا.
ئێمە لە ڕێکخستنی بەریتانیای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان، لە ئێستاو رابردووشدا بانگەوازمان بۆ هەموو بیانییەکان و هەروەها کوردزمانەکان ئەوەیە کە ڕیزی ئێمە لەپاڵ ئەو بەرە ئازادیخواز و مرۆڤدۆست و کرێکاری و سۆشیالیستییەدایە لەم کۆمەڵگایەدا بۆ ڕێگەگرتن لە پارچە پارچەکردنی ریزەکانمان و بۆ وەستانەوەی بەکۆمەڵ و یەکگرتویمان بەدژی راسیزم و فاشیزمی کۆمەڵگا، کە دەیانەوێت ریزەکانمان پەرشوبڵاوبکەن و سیاسەتی نەژاد پەرستی پەرە پێبدەن .
ڕێکخستنی بەریتانیای حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان
١٤ی حوزەیرانی ٢٠٢٦